

Almannamálaráðið

Lögtingið

Dagfesting: 23. júlí 2018
Mál nr.: 17/01034
Málsviðgjört: HEIP

Lögtingsmál nr. xx/2018: Uppskot til lögtingslóg um tvingsil og onnur inntriv í sjálvsavgerðarrættin (tvingsilslógin)

Uppskot til

lögtingslóg um

tvingsil og onnur inntriv í sjálvsavgerðarrættin (tvingsilslógin)

Kapítul 1

Virkiþeki, allýsingar, v.m.

Virkiþeki

§ 1. Lógin fevnir um persón við týðandi sálarligum virkiþekni, ið fær tænarur, skipaðar sambært kap. 5 og 6 í vælferðarlógini ella tænarur, skipaðar sambært lögtingslóg um heimatænarur, eldrarøkt v.m., og ið ikki gevar samtykki ella hevur førleika at geva samtykki.

Stk. 2. §§ 8 og 15 og kap. 3 fevna eisini um persónar, ið eru fevndir av persónsskaranum í lögtingslóg um barnavernd.

Allýsingar

§ 2. Sambært hesi lóg galda hesar allýsingar

- 1) Inntriv: Tvingsil og onnur inntriv í sjálvsavgerðarrættin sambært hesi lóg.

2) Myndugleiki:

- a. Almannaverkið,
- b. Tórshavnar kommuna, og Kommunalu samstørvini, ið skipað eru sambært lögtingslóg um kommunalt samstarv um heimatænarur, eldrarøkt v.m.

3) Leiðsla:

- a. Avvarðandi leiðsla innan tænarur, ið eru skipaðar sambært vælferðarlógini, og
- b. Avvarðandi leiðsla innan tænarur, ið eru skipaðar sambært lögtingslóg um heimatænarur, eldrarøkt v.m.
- c. Avvarðandi leiðsla innan tænarur, ið eru skipaðar sambært lögtingslóg um barnavernd.

4) Starvsfólk:

- a. Avvarðandi starvsfólk, ið starvast innan tænastr, ið eru skipaðar sambært vælferðarlógini, og
  - b. Avvarðandi starvsfólk, ið starvast innan tænastr, ið eru skipaðar sambært lögtingslóg um heimatænastru, eldrarøkt v.m.
  - c. Avvarðandi starvsfólk, ið starvast innan tænastr, ið eru skipaðar sambært lögtingslóg um barnavernd.
- 5) Bústaður:
- a. heima
  - b. bútilboð
  - c. býli
- 6) Bútilboð: Bústaður, ið er skipaður sambært vælferðarlógini, lögtingslóg um barnavernd ella lögtingslóg um heimatænastru, eldrarøkt v.m.
- 7) Dagtilboð: Dagtilboð, ið er skipað sambært vælferðarlógini, lögtingslóg um barnavernd ella lögtingslóg um heimatænastru, eldrarøkt v.m.
- 8) Býli: Kamar, íbúð o.líkn. í bútilboði, ið er skipað sambært vælferðarlógini, lögtingslóg um barnavernd ella lögtingslóg um heimatænastru, eldrarøkt v.m.
- 9) Avvarðandi: Maki, foreldur, verji, systkin, børn ella onnur, ið hava tætt tilknýti til persónin.

Endamál

§ 3. Endamálið við hesi lóg er, at inntriv einans verða nýtt, tá tað er neyðugt. Inntriv skal ongantíð setast í staðin fyri umsorgan, røkt og sosialnámsfrøðiligan stuðul.

Stk. 2. Áðrenn inntriv verður sett í verk, skal persónurin hava fingið høvi at medvirka.

Stk. 3. Inntriv kann einans setast í verk sambært ásetingum í hesi lögtingslóg.

Stk. 4. Inntriv skal altíð vera rímiligt í mun til ætlaða endamálið. Kann endamálið røkkast við minni viðfevndum inntrivi, skal hetta setast í verk áðrenn.

Stk. 5. Inntriv skal setast í verk á mest varliga hátt og skal ongantíð vara longur, enn neyðugt.

Tvingsilsnevndin

§ 4. Landsstýrismaðurin setir eina nevnd í málum um tvingsil at góðkenna inntriv sambært hesi lögtingslóg.

Stk. 2. Harumframt tekur nevndin støðu til kæru sambært § 8.

Stk. 3. Í nevndini skulu vera 5 limir við royndum: ein lögfrøðingur, ið er formaður, ein lögfrøðingur, ein lækni, ein námsfrøðingur og ein sjúkrarøktarfrøðingur.

Stk. 4. Harumframt velur landsstýrismaðurin 5 varalimir, ið hava somu førleikar sambært stk. 3.

Stk. 5. Føroya Kærustovnur er skrivstova hjá tvingsilsnevndini.

Stk. 6. Tvingsilsnevndin kann fáa sær serkøna hjálp, um hetta verður mett neyðugt.

Stk. 7. Tvingsilsnevndin eigur eftir áheitan ella kann av sínum eitingum geva myndugleikanum, persóninum ella avvarðandi høvi til munnliga at siga fram sína áskoðan fyri tvingsilsnevndini.

Stk. 8. Í málum viðv. §§ 15-18 skal avgerð nevndarinnar vera tikin innan 7 dagar eftir at tilmæli er móttikið.

Stk. 9. Í øðrum málum skal avgerð nevndarinnar vera tikin innan 30 dagar eftir, at tilmæli er móttikið.

Stk. 10. Nevndarlimir og varalimir eru valdir fyri 4 ár í senn.

Stk. 11. Nevndarlimirnir fáa samsýning, ið landsstýrismaðurin ásetir.

Hjálp frá lögregluni

§ 5. Myndugleikin kann, um neyðugt, heita á lögregluna um at hjálpa við at fremja inntriv sambært hesi lóg.

Kapitul 2 Inntriv

Ávaringar- og peilingarskipanir

§ 6. Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at nýta ávaringar- og peilingarskipan til ein persón við týðandi sálarligum virkistarni, tá

- 1) vandi er fyri, at persónur kann koma sær sjálvum ella øðrum í vanda, og
- 2) viðurskiftini í einstaka førinum gera tað neyðugt at verja fyri hesum vanda.

Stk. 2. Stavar týðandi sálarliga virkistarnið sambært stk. 1 frá sjúku, ið er í menning og gongur afturá, kann leiðslan gera av at seta ávaringar- og peilingarskipan í verk, uttan so at persónurin setir seg upp ímóti hesum.

Stk. 3. Um persónurin setir seg upp ímóti nýtisluni av ávaringar- og peilingarskipan sambært stk. 2, leggur myndugleikin tilmæli sambært. stk. 1 fyri tvingsilsnevndina, og tvingsilsnevndin hevur í hesum føri heimild at gera av, at inntrivið gerst óavmarkað í tíð.

Stk. 4. Myndugleikin kann gera avtalu við avvarðandi um, at tey hava ávaringar og peilingarskipanina um hendi, um tað verður mett hóskandi í mun til støðu persónsins og umstøðurnar annars, og um hjálp skjótt kann veitast persóninum, um tað gerst neyðugt.

Serlig hurðarupplatingarskipan til úthurð

§ 7. Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at nýta serliga hurðarupplatingarskipan í dag- og bútilboði til úthurð til persón við týðandi sálarligum virkistarni, tá

- 1) vandi er fyri, at persónur kann koma sær sjálvum ella øðrum í vanda, og

- 2) viðurskiftini í tí einstaka førinum gera tað neyðugt at verja fyri vandanum, og
- 3) støðan í tí einstaka førinum ikki kann loysast sambært § 6.

Stk. 2. Um serlig hurðarupplatingarskipan til úthurð verður sett í verk, skulu aðrir persónar, ið ikki eru fevndir av inntrivinum, ikki verða nervaðir av hesum.

Halda persóni føstum v.m í bráðfeingis støðum

§ 8. Starvsfólk kann í bráðfeingis støðum taka avgerð um at halda persóni føstum ella leiða persón í annað ólæst tilhaldsrúm, tá

- 1) vandi er fyri, at persónurin kann koma sær sjálvum ella øðrum í vanda, og
- 2) viðurskiftini í tí einstaka førinum gera tað neyðugt at verja fyri vandanum.

Stk. 2. Starvsfólk kann í serligum vandastøðum taka avgerð um, at tilhaldsrúm sambært stk. 1 fyribils skal læsast. Í slíkum føri skal persónurin vera undir støðugum eftirliti, og tilhaldsrúmið skal vera eignað at hýsa persóninum og eignað í mun til eftirlit.

Stk. 3. Starvsfólk kann í bráðfeingis støðum halda persóni føstum ella leiða persónin í annað ólæst tilhaldsrúm, um vandi er fyri, at persónurin ger stóran skaða ella oyðileggur lutir, ið ikki eru hansara egnu.

Stk. 4. Starvsfólk kann í bráðfeingis støðum føra persón aftur á bústaðin, tá

- 1) vandi er fyri, at persónurin kann koma sær sjálvum ella øðrum í vanda, og
- 2) viðurskiftini í tí einstaka førinum gera tað neyðugt at verja fyri vandanum.

Vísa persóni á leið

§ 9. Starvsfólk kann kropsliga vísa persóni á leið, tá mett verður, at hetta er neyðugt til tess at røkja umsorganarskylduna, ella tá

persónurin ger seg inn á ella órógvær aðrar persónar, starvsfólk ella onnur.

Halda borgara fóstum ísv. reinføri og grundleggjandi tørv

§ 10. Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at halda persóni við týðandi sálarligum virkistarni fóstum, um tað er alneyðugt til tess at røkja umsorganarskylduna í stöðum, ið snúgvá seg um reinføri og grundleggjandi tørv persónsins.

Stk. 2. Landsstýrismaðurin ásetir nærri reglur um stöður, ið snúgvá seg um reinføri og grundleggjandi tørv persónsins.

Halda borgara aftur í bústaði og føra hann heim á bústaðin

§ 11. Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at halda persóni við týðandi sálarligum virkistarni, til tess at forða honum í at fara av bústaðnum ella føra hann heim á bústaðin, tá

- 1) vandi er fyri, at borgarin kann koma sær sjálvum ella øðrum í vanda, og
- 2) viðurskiftini í tí einstaka førinum gera tað neyðugt at verja fyri vandanum, og
- 3) endamálið ikki kann røkkast sbt. §§ 6 ella 7.

Stk. 2. Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at halda persóni undir 18 ár fóstum til tess at forða honum í at fara frá bútilboðnum ella býlinum og føra hann heim til bútilboðið ella býli, tá

- 1) inntrivið er neyðugt, grundað á sosialnámsfrøðiligu viðgerðina, og
- 2) tað er eyðsýndur vandi fyri álvarsomum skaða á barnsins heilsu ella menning.

Nýtsla av klædnaselum

§ 12. Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at nýta klædnaselar til persón við týðandi sálarligum virkistarni at spenna til koyristól ella annað

hjálpartól, song, stól, vesi o.a. til tess at forða fyri falli, tá

- 1) vandi er fyri, at persónurin kann koma sær sjálvum í vanda, og
- 2) viðurskiftini í tí einstaka førinum gera tað neyðugt at verja fyri vandanum.

Flyting uttan samtykki

§ 13. Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um, at ein persónur, ið setir seg upp ímóti at flyta ella vantar førleikan at geva samtykki, skal flyta á eitt bútilboð, tá

- 1) viðurskiftini í tí einstaka førinum gera tað neyðugt til tess, at viðkomandi kann fáa neyðugu hjálpina sambært velferðarlógini ella løgtingslóg um heimatænastu, eldrarøkt v.m., og
- 2) hjálpin ikki kann veitast á núverandi bústaðnum hjá persóninum, og
- 3) persónurin kann koma sær sjálvum í vanda, og
- 4) tað er skilaleyst ikki at fremja eina flyting av persóninum.

Stk. 2. Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um, at ein persónur, ið hevur týðandi sálarligt virkistarn, ið stavar frá sjúku, ið er í menning og gongur afturá, ið ikki setir seg upp ímóti at flyta, men ið vantar førleikan at geva samtykki, skal flyta á eitt bútilboð, tá

- 1) hjálpin ikki kann veitast á núverandi bústaðnum, og
- 2) tað verður mett mest hóskandi fyri umsorganina, ið veitast skal persóninum.

Stk. 3. Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um, at ein persónur, ið vantar førleikan at geva samtykki, og ið býr í eignaðum bútilboðið, kann flytast í annað eignað bútilboð, hóast treytirnar í stk. 1 ikki eru loknar, um flytingin verður mett at vera best fyri persónin m.a. fyri at varðveita tilknýti til avvarðandi.

Stk. 4. Metingin ísv. tilmælið hjá myndugleikanum sambært. stk. 1 og stk. 2

skal ætla um, avvarðandi kunnu geva persóninum neyðuga hjálp og umsorgan.

Flyting uttan samtykki vegna hóttandi atburð og vanda fyri bú- og starvsfólk

§ 14. Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um, at ein persónur, ið hevur týðandi sálarligt virkistarn, ið býr á bútilboði, og ið setir seg upp ímóti at flyta ella vantar førleikan at geva samtykki, skal flyta til ein annan bústað, tá

- 1) viðkomandi er til vanda fyri ella vísir ein hóttandi atburð móti øðrum búfólki ella starvsfólki,
- 2) mett verður, at tað er skilaleyst fyri trygdina hjá hinum búfólkunum og starvsfólkunum ikki at flyta viðkomandi,
- 3) viðurskiptini í tí einstaka førinum gera tað neyðugt, og
- 4) tað kann vísast á, at nýggi bústaðurin betur hóskar seg til ítøkiligá tørvin hjá persóninum.

Avmarkað atgongd til internet og telefon

§ 15. Myndugleikin leggur tilmæli um eftirlit av internet og telefon fyri tvingsilsnevndina, ið uttan rættarúrskurð kann gera av, at myndugleikin hevur eftirlit við nýtsluni av telefon og interneti hjá persóni, ið býr á bútilboði, og ið

- 1) hevur fingið dóm og er fevndur av persónsskaranum í § 49 í vælfærðarlógini, ella
- 2) er yngri enn 18 ár.

Stk. 2. Tilmælið skal vera grundað á,

- 1) at eftirlitið er mett neyðugt vegna atlit at trygd og skilhaldi, undir hesum at tálma ella tarna brotsverki, ella
- 2) at eyðsýndur vandi er fyri álvarsomum skaða á barnsins heilsu ella menning við atlit at sosialnámsfrøðiligu viðgerðini

Stk. 3. Myndugleikin leggur tilmæli um forðing av atgongd til telefon og interneti fyri tvingsilsnevndina, ið uttan rættarúrskurð kann gera av, at

myndugleikin við somu grundgeving, sum í stk. 2, kann forða fyri, partvíst ella heilt, at persónur sambært stk. 1 nýtir telefon og internet.

Stk. 4. Uttan mun til stk. 1 og 2 skal persónurin ótarnaður kunna samskifta við almennar myndugleikar, sakførara ella verja sín.

Stk. 5. Leiðslan kann í heilt serligum føri taka fyribils avgerð um at seta inntriv í verk, um mett verður, at avgerðin ikki kann bíða.

Kanning av býli og ognarlutum persónsins

§ 16. Myndugleikin leggur tilmæli um kanning av ognarlutum og býli fyri tvingsilsnevndina, ið uttan rættarúrskurð kann gera av, at myndugleikin kann fremja kanningar av ognarlutum og býli hjá persóni, ið hevur fingið dóm og er fevndur av persónsskaranum í § 49 í vælfærðarlógini

Stk. 2 Tilmælið skal vera grundað á,

- 1) at kanningin er mett neyðug vegna atlit at trygd og skilhaldi, umframt at tálma ella tarna brotsverki.

Stk. 3. Kanningin skal altíð fremjast av í minsta lagi tveimum starvsfólkum.

Stk. 4. Leiðslan kann í heilt serligum føri taka fyribils avgerð um at seta inntriv í verk, um mett verður, at avgerðin ikki kann bíða.

Leggja hald á ognarlutir persónsins

§ 17. Myndugleikin leggur tilmæli um at leggja hald á ognarlutir fyri tvingsilsnevndina, ið uttan rættarúrskurð kann gera av, at myndugleikin kann leggja hald á ognarlutir, ið persónur, ið hevur fingið dóm og er fevndur av persónsskaranum í § 49 í vælfærðarlógini, hevur í síni varðveitslu.

Stk. 2. Tilmælið skal vera grundað á, at mett verður neyðugt at leggja hald á ognarlutirnar vegna atlit at trygd og skilhaldi, umframt at tálma ella tarna brotsverki.

Stk. 3. Verður hald lagt á ognarlutir sambært stk.1, skal leiðslan skjótast gjörlikt kunna persónin um hettar, føra ein lista yvir teir ognarlutir, ið hald er lagt á, og veita persóninum eitt avrit av hesum.

Stk. 4. Leiðslan kann í heilt serligum føri taka fyribils avgerð um at seta inntrivið í verk, um mett verður, at avgerðin ikki kann bíða.

Læsa býli um náttina

§ 18. Myndugleikin leggur tilmæli um at læsa býli um náttina fyri tvingsilsnevndina, ið uttan rættarúrskurð kann gera av, at myndugleikin kann læsa persón, ið hevur fingið dóm og er fevndur av persónsskaranum í § 49 í vælfærðarlógini, inni á sínum býli upp til 8 tímar í tíðarskeiðnum frá kl. 21.00 til kl. 08.00.

Stk. 2. Tilmælið skal vera grundað á, at mett verður, at vandi annars er fyri, at persónurin rýmir frá bútilboðnum, og at

- 1) inntrivið er ráðiligt, og heilsa persónsins ikki er í vanda av inntrivinum,
- 2) mett verður, persónurin ikki er í vanda fyri at beina fyri sær sjálvum,
- 3) persónurin hevur móguleika at heita á hjálp,
- 4) borgarin hevur atgongd til vesi og vatn, og
- 5) regluligt eftirlit er við persóninum, meðan hann er læstur inni

Stk. 3. Leiðslan kann í heilt serligum føri taka fyribils avgerð um at seta inntrivið í verk, um mett verður, at avgerðin ikki kann bíða.

Kapittul 3 **Tilmæli, kæra, skráseting o.a.**

Tilmæli

§ 19. Tá myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina sambært hesi lóg, skal tilmælið í minsta lagi greiða frá

- 1) grundarlagnum fyri, at myndugleikin metir, at treytirnar fyri inntrivinum eru loknar
- 2) neyðuga fakliga skjalpróvnum um sálarliga virkistarnið,
- 3) stuðli, røkt og umsorgan, ið higartil er veitt sambært vælfærðarlógini, lögtingslóg um barnavernd og lögtingslóg um heimatænastu, eldrarøkt v.m.
- 4) viðmerkingum frá persóninum, ella avvarðandi til ætlaða inntrivið.

Stk. 2. Tá myndugleikin leggur tilmæli fyri góðkenningarmyndugleikan sambært §§ 13 og 14, skal tilmælið í minsta lagi greiða frá

- 1) grundarlagnum fyri, at myndugleikin metir, at treytirnar fyri inntrivinum eru loknar
- 2) neyðuga fakliga skjalpróvnum um sálarliga brekið,
- 3) stuðli, hjálp og røkt, ið higartil er veitt sbt. vælfærðarlógini og lögtingslóg um heimatænastu, eldrarøkt v.m.
- 4) hvussu nýggi bústaðurin er innrættaður, og hvussu stuðulin, hjálpin og røktin sbt. vælfærðarlógini og lögtingslóg um heimatænastu og eldrarøkt v.m. framhaldandi verður veitt, og
- 5) viðmerkingum frá persóninum, ella avvarðandi til ætlaða inntrivið.

Fyribils avgerð

§ 20. Fyribils avgerð sambært §§ 15-18 skal í seinasta lagi dagin eftir fráboðast myndugleikanum, sum í seinasta lagi tvær vikur eftir leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina at taka støðu til.

Hjálp frá advokati

§ 21. Myndugleikin skal syrgja fyri, at persónur fær móguleikan at fáa hjálp frá advokati til at røkja síni áhugamál í málum, har myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina, um

- 1) inntriv sambært § 11, ella

2) inntriv sambært §§ 13, stk.1 og 14.
Stk. 2. Viðmerkingar frá advokati skulu leggjast fyri tvingsilsnevndina samstundis sum tilmælið.

Stk. 3. Myndugleikin rindar fyri advokatin eftir reglunum um fría rættarførslu samanber kap. 31 í rættargangslógini.

Skráseting og fráboðan

§ 22. Inntriv skulu skrásetast og fráboðast myndugleikanum. Skráseting verður framd á serligum oyðublaði.

Oyðublaðið skal í minsta lagi innihalda:

- 1) navni á persóninum,
- 2) nær inntrivið er framt,
- 3) longd á inntrivinum,
- 4) hvat slag av inntrivi, talan er um, og
- 5) grundgeving fyri inntrivinum.

Stk. 2. Leiðslan hevur ábyrgd av, at skráseting og fráboðan verður framd. Skráseting av inntrivum skal fremjast í seinasta lagi dagin eftir, at inntrivið er sett í verk.

Stk. 3. Fráboðan um skrásett inntriv skal vera myndugleikanum í hendi, seinast í hvørjum mánaði. Myndugleikin skal í seinasta lagi tann 10. í hvørjum mánaði fráboða øll skrásett inntriv til tvingsilsnevndina.

Stk. 4. Er talan um børn ella ung, yngri enn 18 ár, skal fráboðan um skrásett inntriv vera myndugleikanum í hendi í seinasta lagi dagin eftir, at skrásetingin er framd. Myndugleikin skal boða foreldrum ella verja frá um skrásetta inntrivið í seinasta

lagi dagin eftir, at myndugleikin hevur fingið fráboðanina.

Stk. 5. Tvingsilsnevndin førir yvirlit yvir inntrivum og greinar hesi árliga saman við ársfrágreiðing.

Gildistíð

§ 23. Tilmæli, ið er góðkent av tvingsilsnevndini, hevur hesa gildistíð:

- 1) Góðkenning av tilmæli sambært §§ 15 og 18 hevur eina gildistíð á 6 mánaðir.
- 2) Góðkenning av tilmæli sambært §§ 6, 7 og 11 hevur eina gildistíð á 12 mánaðir.
- 3) Góðkenning av tilmæli sambært §§ 10 og 12 hevur eina gildistíð á 24 mánaðir.

Stk. 2. Hóast gildistíðina í stk.1, skal leiðslan støðugt meta um tørvin á inntrivinum, ið einstaka avgerðin er grundað á, og tillaga hana, um neyðugt.

Kærumøguleiki

§ 24. Avgerðir, tiknar av tvingsilsnevndini sambært hesi lóg, kunnu ikki kærast til annan fyrisitingarligan myndugleika og verða ikki freistaðar, um tær verða lagdar fyri Føroya rætt.

Stk. 2. Avgerðir, tiknar sambært § 8, kunnu innan 4 vikur kærast til tvingsilsnevndina. Tvingsilsnevndin kann víkja frá hesi freist, um serlig orsök er til tað.

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

1.1. Orsök til uppskotið

At fáa skipaði viðurskifti viðvíkjandi nýtslu av tvingsli hefur leingi verið á politiska breddanum.

Orsøkin til lógaruppskotið er, at verandi heimildargrundarlag fyri at nýta tvingsil í fleiri førum vantar, og í øðrum førum er ivasamt. Landsstýrismaðurin vil tískil við hesum lógaruppskoti greitt áseta, hvørji inntriv eru loyvd og undir hvørjum umstøðum tey kunnu setast í verk. Hetta til frama fyri rættartrygdina hjá teimum persónum, ið eru fyri tvingsli, og teimum starvsfólkum, ið útinna hendan tvingsil.

Lógaruppskotið fevnir um persónar, ið vegna teirra sálarliga virkistarn ikki geva ella eru førir fyri at geva eitt kunnað samtykki til inntrivið, persónar, ið eru dømdir til upphald og tænastr frá Almannaverkinum, ið krevur at ávís heimild er fyri at nýta tvingsil, og persónar yngri enn 18 ár, har atlit at unga aldrinum, heilsu og menning krevur, at starvsfólk í ávísimum førum hefur heimild at nýta tvingsil. Talan er eisini um, at heimild í øllum førum verður fyri at nýta tvingsil í vandastøðum, har persónurin ella onnur eru í vanda ella kunnu koma sær í vanda.

Til frama fyri rættartrygdini verður skipað soleiðis fyri, at ein óheftur myndugleiki, tvingsilsnevndin, skal góðkenna allan ætlaðan tvingsil, soleiðis at skilja, at myndugleikin skal leggja eitt tilmæli fyri tvingsilsnevndina um eitt ætlað inntriv, t.d. um GPS ávaringarskipan, ið síðani verður viðgjørt av tvingsilsnevndini.

Lógaruppskotið skipar viðurskifti um tvingsil og onnur inntriv í sjálvsavgerðarrættin. Eftir hetta nevnt ‘tvingsil’.

Sum meginregla er ongantíð loyvt hjá starvsfólki uttan greiða lógarheimild at nýta tvingsil í sambandi við arbeiði teirra at veita persóni stuðulsveiting, røkt og umsorgan. Allir persónar hava rætt at taka avgerðir um egið lív og virki eins og rætt til at takka nei til tilboð um hjálp og stuðul. Rætturin er galdandi uttan mun til, um persónurin er førur fyri at geva sítt samtykki.

Meginreglan er grundað á lögfrøðiligu hugtøkini um eginfrælsið og frið einstaklingsins, ið eru lógarfest í § 71 í grundlógini, art. 8 í Evropiska Mannarættindasáttmálanum, eins og tey eru ein partur av innihaldinum í Breksáttmálanum.

Í § 71, stk.1, 1.pkt í grundlógini er staðfest, at eginfrælsi hjá hinum einstaka er friðhalgað. Hugtakið frælsistøka fevnir um tær støður, tá ein persónur er innilæstur, soleiðis skilt, at viðkomandi ikki uttan loyvi kann fara av einum avmarkaðum øki.

Sum dømi er talan um frælsistøku, um ein persónur í einum bútilboði hefur eitt ynski um at sleppa út, men verður forðaður í hesum, antin kropsliga ella við orðum.

Verjan av eginfrælsinum, ið er staðfest í § 71 í grundlógini, í Evropiska Mannarættindasáttmálanum og Breksáttmálanum, skal ikki fatast sum eitt alment forboð móti frælsistøku.

Verjan merkir, at ávís krøv verða sett til rættarlaga grundarlagið undir frælsistøku og til eftirlitið, ið skal vera við teimum avgerðum, ið snúgva seg um frælsistøku.

Í hesum høpi er ásett í § 71, stk. 2 í grundlógini, at frælsistøka einans kann fremjast við heimild í lóg.

Rættur einstaklingsins til frið er ásettur í art. 8, stk.1 í Evropiska Mannarættindasáttmálanum. Rætturin merkir, at øll hava rætt til fáa virðing fyri privatlívi, familjulívi, sínum heimi og samskipti. Sambært art. 8, stk. 2 kann ein almennur myndugleiki ikki fremja inntriv í hendan rætt, uttan so, at inntrivið verður gjørt við heimild í lóg, inntrivið virðir lutfalsmeginregluna, og haraftrat er mettt neyðugt í einum demokratiskum samfelagi við atliti at lóg og landaskili, verju fyri brotsverki, skilhaldi, verju av heilsu ella verju av rættindum hjá øðrum.

Breksáttmálin ásetir í art. 12, at persónur, ið ber brek, eigur rættarføri á jøvnum føti við onnur í øllum lívsins viðurskiptum, og ásetir m.a., at limalondini skulu tryggja, at øll stig, sum viðvíkja tí at útinna rættarføri, fata um hóskaði og munagóð verjutiltøk til at fyrbyrgja misnýtslu m.a. sambært Evropiska Mannarættindasáttmálanum. Í art. 14 er ásett, at limalondini skulu tryggja, at persónur, ið ber brek, á jøvnum føti við onnur fær nýtt sín rætt til persónligt frælsi og persónliga trygd og verður ikki fongslaður ólógliga og tilvildarliga, og at øll frælsisskerjing skal vera í samsvari við lógina, og at brek í ongum føri má rættvísgera frælsisskerjing. Í art. 17 er ásett, at ein og hvør, ið ber brek, hevur rætt til virðing fyri sínum likamliga og sálarliga sjálvræðisrætti á jøvnum føti við onnur. Haraftrat er í art. 25 ásett, at limalondini ásanna, at persónur, ið ber brek, hevur rætt til at njóta best møguliga heilsustøðið uttan mismun vegna brek, og at heilsustarvsfólk útvega røkt á sama støði til persón, ið ber brek, sum til onnur, eisini við støði í fríum og upplýstum samtykki, m.a. við at økja um tilvitskuna um mannarættindi, virðing, sjálvstøðu og tørv hjá persóninum, ið ber brek, gjøgnum útbúgving og útbreiðslu av etiskum støði fyri almenna og privata heilsurøkt.

Heimildin fyri tvingsli, ið hettar lógaruppskotið skipar, kann bæði rúmast innan fyri art. 8 í Evropiska Mannarættindasáttmálanum og § 71 í Grundlógini. Hetta tí at heimildin fyri at nýta tvingsil er ásett beinleiðis í lógini, og tað samstundis er greitt ásett, at lutfalsmeginreglan og meginreglan um minsta inntrivið skal vera lokin, innan inntriv sambært lógini verða sett í verk. Haraftrat er lógaruppskotið fult í samsvar við Breksáttmálan og tær ásetingar, ið nevndar eru omanfyri. Tvingsil verður einans nýttur, tá endamálið ikki kann røkkast við aðrari fyriskipan, og umsorgan og trygd eru altíð ein berandi grundsúla í allari útinnan av tvingsli. Haraftrat skal øll frælsisskerjing og avmarking av sjálvræðisrættinum hjá persóninum góðkennast av óheftum myndugleika, uttan í teimum førum, har bráðfeingis vandi er á ferð, ella ítøkilig støðan ger, at inntrivið ikki kann bíða, t.d. í sambandi við brotsverk ella vanda fyri trygdini.

Hóast omanfyrinevndu meginreglu og verju í grundlóg og altjóða sáttmálum, kann lóggávan sum undantak loyva, at tvingsil verður nýttur, og sjálvræðisrætturin hjá persóni harvið verður avmarkaður. Hetta er í sambandi við støður, har eitt nú vandin fyri umsorganarsviki merkir, at serlig átøk mugu setast í verk móti persóninum. Eisini kann hetta vera í sambandi við støður, har beinleiðis vandi er fyri heilsu og lívi hjá viðkomandi persóni ella øðrum í hansara nærumhvørvi. Umframt støður, har atlit mugu takast til tignina hjá tí einstaka persóninum, støður, har sosialnámsfrøðilig atlit mugu takast í mun til unga aldurin á persóninum, og støður, har revsirættarlig atlit eru berandi í mun til ítøkiligu avgerðina um tvingsil.

Dømi um støður, har tvingsil er viðkomandi, er eitt nú, um persónur við týðandi sálarligum virkistarni fer frá bústaði sínum á hávetri í ongum klæðum og harvið setir heilsuna hjá sær í vanda. Annað dømi er, um persónur við týðandi virkistarni, ið vegna sín skerdu fatanarlaga førleika, hevur ein harðligan atburð og javnan er til vanda fyri seg sjálvan og onnur.

Tvingsil sum hugtak spennir víða og verður ofta sett í samband við líkamligan tvingsil. Hóast líkamligur tvingsil er ein partur av teimum møguligu inntrivunum, finnast eisini onnur inntriv, ið verða mett sum tvingsil. Dømi um hettar er, um ein persónur fær GPS ávaringar- og peilingarskipan setta á seg uttan at hava givið samtykki. Annað dømi er, um persónur verður álagdur at flyta úr heimi sínum vegna heilsustøðu sína.

Inntrivini, ið eru heimilað sambært hesi lóg, spenna eisini víða, tá hugsa verður um persónsskaran, ið lógin fevnir um. Í øllum førum er umsorgan í háseti, men eisini atlit at trygd, skilhaldi og heilsu og menning eru berandi í ávísnum førum. Summi av inntrivunum eru tengd at skerda fatanarlíga førleikanum hjá persóni, ið antin hevur ellisbrek, seinheilaskaða o.a. Hesi inntriv eru eitt nú serlig hurðarupplatingarskipan, GPS ávaringar- peilingarskipan og heimild at forða fyri, at persónur fellur í órøkt. Ávís inntriv eru haraftrat tengd at trygd og skilhaldi, serliga galdandi fyri persónar, ið búgva á stovni, og ið eru dømdir fyri álvarslig brotsverk. T.d. heimild at forða fyri nýtslu av interneti, um hettar verður nýtt til brotsverk, og heimild at kanna býli, um illgruni er um viðurskifti, ið seta trygdina í vanda. Onnur inntriv eru tengd at heilsu og menning hjá persóni, yngri enn 18 ár. Hettar er t.d. í sambandi við bráðfeingisstøður, har vandi er á ferð, og í sambandi við at forða fyri nýtslu av interneti og telefon, um nýtlan er av sovorðnum slagi, at hon er skaðilig fyri heilsuna og menningina hjá unga persóninum.

Starvsfólk hava eina lógarásetta umsorganarskyldu í sambandi við útinning av teirra arbeiði. Utan greiðar reglur á økinum, kann tað kennast trupult hjá starvsfólki at meta, um eitt inntriv í roynd og veru er ein avmarking av sjálvsavgerðarrættinum hjá persóninum, ella um inntrivið heldur er ein nárlígur liður í lógarásettu umsorgarnarskylduni hjá starvsfólkinum.

Hesin ógreidleiki á markamótinum millum umsorganarskyldu og sjálvsavgerðarrætt kann hava við sær, at starvsfólk ikki fáa útint sítt arbeiði á ein hátt, ið best tænar áhugamálanum hjá persóninum. Dømir eru um, at starvsfólk hava himprast við at veita ávísa røkt ella stuðul, tí tey kenna seg ótrygg í mun til heimildina. Eisini hava starvsfólk og avvarðandi eftirlýst fleiri heimildum at nýta tvingsil, eitt nú heimild at útgera persónar við týðandi sálarligum breki, ið javnan leita sær út, við GPS ávaringar- og peilingarskipan.

Í mun til umsorganarskylduna hava starvsfólk eisini fyri neyðini at vita, hvussu tey handfara vandamiklar bráðfeingisstøður innan fyri lógarinnar karm. Hóast revsirætturin skipar neyðrætt og neyðverju, so er neyðugt, at starvsfólk hava greitt ásettar heimildir í lóggávu, ið skipa hesi viðurskifti.

Umframt umsorganarskyldu, er eisini ein lógarásett móttøkuskylða hjá Almannaverkinum, ið merkir, at Almannaverkið hevur skyldu at taka ímóti ávísnum persónum, ið sambært dómi ella rættarúrskurði skulu hava bútilboð og tænar frá Almannaverkinum. Í sambandi við hesa móttøkuskyldu, er tørvur á fleiri ymisháttaðum heimildum at nýta tvingsil, soleiðis at uppihaldi hjá persóninum í einum bútilboði er trygt fyri bæði persónin og onnur, og at uppihaldið samsvarar við innihaldið av dóminum ella rættarúrskurðinum.

Saman við uppskotinum til lógtingslóg um tvingsil leggur landsstýrismaðurin eisini fram uppskot til lógtingslóg um vælferð, uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um barnavernd, uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um heimatænastu og eldrarøkt v.m. og uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um kærunevnd í almanna, familju- og heilsumálum.

1.2. Galdandi lóggáva

Lógarheimildin fyri at nýta tvingsil er at finna í kunngerð nr.1 frá 2005 um valdsnýtslu á stovnum fyri fólk við víttfevnandi likamligum ella sálarligum brekum, ið hevur heimild í § 16, stk. 2 í forsorgarlógini. Ongar reglur eru um heimildina at nýta tvingsil, ið er galdandi fyri persónar, ið fevndir eru av løgtingslóg um eldrarøkt, heimatænastu v.m.

Kunngerð nr.1 frá 2005 um valdsnýtslu á stovnum fyri fólk við víttfevnandi likamligum ella sálarligum brekum er nærum samlík áður galdandi dansku kunngerðini ‘Bekendtgørelse om magtanvendelse m.v. i institutioner for voksne med vidtgående fysiske eller psykiske handicap’.

Danska kunngerðin er frá 6. februar 1980, og tann føroyska er frá 3. januar 2005, ið er ein dagförd útgáva av áður galdandi kunngerð nr. 40 frá 22. mars 1993 um valdsnýtslu v.m. á stovnum fyri fólk við likamligum ella sálarligum brekum.

Greitt er, at bæði fatanin av tvingsli og fatanin av teimum persónum, ið kunngerðin skipar, hevur ment seg munandi síðan 1980. Av hesari orsök aleina, kann við vissu sigast, at tørvur er á dagføring á økinum.

Ein trupulleiki við galdandi lóggávu er, at ásetingar um tvingsil eru lýstar í kunngerð heldur, enn ásettar við lóg. Galdandi meginregla er tann, at avgerðir, sum í stóran mun gera seg inn á áhugamál hjá persóni, skulu hava greitt heimildargrundarlag, ið merkir, at heimildin fyri avgerðini skal vera greitt ásett í lóg. Hesi viðurskifti hevur Løgtingsins Umboðsmaður m.a. víst á í sambandi við eina eftirlitsvitjan í einum búiðboði hjá Almannaverkinum í 2007.

Ein annar trupulleiki við galdandi lóggávu er, at henni vantar fleiri og ymishættaðar heimildir fyri tvingsli. Løgtingsins Umboðsmaður hevur í sambandi við omanfyrinevndu eftirlitsvitjan víst á vandan við, at heimild ikki finst fyri at nýta ávaringarskipan, og at ongar reglur eru fyri fráboðan og skjalfesting av tvingsilsinntrevum.

Líknandi sjónarmið sæst eisini í áliti, ið Heilsu- og Innlendismálaráðið læt úr hondum í 2012, ið kallast ‘Gloymsk, men ikki gloymd – framferðarættan fyri demens í Føroyum’ har arbeidsbólkurin staðfestir, at tað er ein vansi, at eingin lóggáva finst í Føroyum, ið loyvir at fremja atgerðir, har persónurin ikki er førur fyri at geva samtykki. Arbeidsbólkurin mælir til á blaðsíðu 13, at “politikarar í Føroyum gera lógarverk, har tað verða ásettar reglur um valdsnýtslu fyri at tryggja rættindi hjá borgarum við demens.”

Samanumtikið er galdandi lóggáva ikki nøktandi, bæði í mun til tørvin og í mun til rættartrygdina hjá viðkomandi persóni og starvsfólki.

Í mun til tørvin vanta neyðugar heimildir fyri at nýta tvingsil, eitt nú, tá persónur, ið ikki er førur fyri at geva sítt samtykki, skal hava neyðuga hjálp, røkt ella umsorgan.

Í mun til rættartrygdina vanta ásetingar í lóg, ið greitt áseta, undir hvørjum treytum og umstøðum tvingsil kann setast í verk.

1.3. Endamálið við uppskotinum

Endamálið við lógaruppskotinum er at skipa til fulnar heimildargrundarlagið fyri tvingsli og góðkenning av tvingsli, galdandi fyri starvsfólk og persónar, ið fevndir eru av vælferðarlógini, løgtingslóg um heimatænastu, eldrarøkt v.m og løgtingslóg um barnavernd.

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

Lógaruppskotið skipar heimildir hjá starvsfólki í mun til at útinna tvingsil móti persónum, ið fevndir eru av vælferðarlógini, løgtingslóg um heimatænastu, eldrarøkt v.m og løgtingslóg um barnavernd.

Alt lógaruppskotið er í høvuðsheitum ein nýskipan. Heimild verður eitt nú veitt fyri at nýta GPS ávaringar- og peilingarskipan og serliga hurðarupplatingarskipan til persónar, ið eitt nú hava álvarsliga demenssjúku, umframt heimild at flyta somu persónar á stovn, um tað tænar røktini og umsorganini. Eisini verður heimild fyri at nýta tvingsil í sambandi við persónar, ið eru dømdir á stovn hjá Almannaverkinum. Heimildirnar, ið talan er um, eru eitt nú at kanna býli, forða fyri internetnýtslu og læsa býli um náttina.

Lógaruppskotið hevur við sær, at heimildargrundarlagið fyri tvingsli er trygt, soleiðis at skilja, at ásetingarnar til fulnar skipa, hvørji inntriv eru loyvd og undir hvørjum fortreytum. Samstundis sum ásett verður í endamálsáseting, at tvingsil altíð skal standa mát við ætlaða endamálið, at tvingsil ongantíð skal vara longur enn neyðugt, eins og tvingsil einans skal nýtast sum seinasti útvegur.

Ein fyrimunur við uppskotinum er, at bæði starvsfólk, persónar og avvarðandi vita, hvørji inntriv eru loyvd, og hvørjar fortreytir skulu vera til staðar, áðrenn inntriv kunnu setast í verk.

Samstundis er tað ein greiður fyrimunur fyri rættartrygdina, at avgerðir um tvingsil, ið eru ætlaðar, t.v.s. ikki snúgvá seg um bráðfeingis vandastøður, skulu vera góðkendar av óheftum myndugleika áðrenn tær kunnu setast í verk.

1.5. Ummæli og ummælisskjal

Uppskotið hevur ligið til almenna hoyring á hoyringsportalinum hjá Føroya Landsstýri. Harumframt er uppskotið sent hesum til hoyringar:

Kommunufelag Føroya
Stjórnarráðum við áheitan um at senda til viðkomandi undirliggjandi stovnar
MEGD við áheitan um at senda til limafeløgini
Heilsuhjálparafelagnum
Heilsurøktarafelag Føroya
Føroya Pedagogfelag
Føroya Lærarafelag
Felagnum føroyskir Sálarfrøðingar
Ljósmeðrafelag Føroya
Starvsmannafelagnum
Fysioterapeutfelag Føroya
Ergoterapeutfelagnum
Sosialráðgevarafelag Føroya
Felagnum Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar
Almannaverkinum
Føroya Kærustovni
Dugna
Sjóndepilinum
Kvinnuhúsinum
Fountainhúsinum

Heilbrigdi
Frælsi
Bláa Krossi
Ráðgevingini fyri føroyingar í Danmark
Arbeiðsloysisskipanini
Dátueftirlitinum
Kriminalforsorgini
Ríkisumboðnum
Føroya Landfúti
Landsfelag Pensjónistanna
Fosturforeldrafelagnum
Vinnuhúsinum
Samtaki
Fakfelagssamstarvinum

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingarnar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur fíggjarligar avleiðingar við sær fyri Føroya Kærustovn, av tí at mett verður, at tað er neyðugt við einum ársverki afturat á Kærustovninum til at fyrireika málini til kærunevndina, umframt vanligan skrivstovukostnað. Harumframt skulu limirnir í kærunevndini hava samsýning. Játtanin til Føroya Kærustovn skal tí hækka við 1 mió. kr., á fíggjarlógini fyri 2019.

Neyðugt verður at avseta játtan til at hava undirvísing fyri starvsfólkunum og myndugleikunum, sum skulu umsita lógina. Mettar útreiðslur til skeiðshald eru umleið 200 tús. kr. sum mugu avsetast á fíggjarlógini fyri 2019.

Tá myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina, um inntriv sambært § 11 ella § 13 stk 1 og §14, skal myndugleikin syrgja fyri, at persónur fær møguleikan at fáa ókeypis hjálp frá advokati til at røkja síni áhugamál í málinum. Útreiðslurnar til advokatin ber viðkomandi myndugleiki. Ómøguligt er at meta um fíggjarligar avleiðingar fyri landið, Tórshavnar kommunu og Kommunalu samstørvini av hesum.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur umsitingarligar avleiðingar við sær fyri Føroya Kærustovn, av tí at mett verður, at tað er neyðugt við einum ársverki afturat á kærustovninum til at fyrireika málini til kærunevndina. Uppskotið hevur væntandi umsitingarligar avleiðingar við sær fyri Almannaverkið, Tórshavnar kommunu og Kommunalu samstørvini, sum skulu sum myndugleikar leggja tilmæli fyri tvingsilsnevndina og gera fráboðan um øll skrásett inntriv til tvingsilsnevndina.

2.3. Avleiðingar fyri vinnuna

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri vinnuna.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Uppskotið hevur ikki umhvørvisligar avleiðingar.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum

Ongir kendir millumtjóðasáttmálar eru á økinum.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar

Lógaruppskotið er í samsvari við ásetingar í Evropeiska mannrættindasáttmálanum, EMRS, og Sáttmála Sameindu Tjóða um rættindi há einstaklingum, ið bera brek.

2.9. Markaforðingar

Uppskotið elvir ikki til markaforðingar.

2.10. Revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv

Lógaruppskotið hevur ikki ásetingar um revsing, útpanting, sektir.

2.11. Skattir og avgjöld

Lógaruppskotið áleggur ikki skattir og avgjöld.

2.12. Gjöld

Lógaruppskotið áleggur ikki gjald.

2.13. Áleggur lógaruppskotið fólki skyldur?

Lógaruppskotið áleggur ikki fólki skyldur.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur?

Lógaruppskotið áleggur heimildir til tvingsilsnevndina at taka avgerð í málum, fevnd av virksiøki lógarinnar.

Uppskotið leggur heimildir til leiðslu og starvsfólk, fevnd av virkisøki lógarinnar, at fremja tvingsil móttvegis persónum, ið eru 18 ár og eldri, og persónum, yngri enn 18 ár.

Heimildin er treytað av, at tvingsilsnevndin hevur góðkent, at heimildin kann nýtast, ella at støðan er ein bráðfeingis vandastøða, ið loyvir, at heimild fyri tvingsli verður nýtt.

Talan er um persónar, ið fáa tænastr sambært vælferðarlógini, lógtingslóg um heimatænastr, eldraøkt v.m og barnaverndarlógini.

Hesar tænastr fevna um tænastr, ið verða veittar heima hjá persóni sambært vælferðarlógini og lógtingslóg um heimatænastr, eldraøkt v.m., og tænastr, ið fevna um bú- og dagtilboð sambært vælferðarlógini, lógtingslóg um heimatænastr, eldraøkt v.m. og barnaverndarlógini.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?

Lógaruppskotið gevur ikki almennum myndugleikum atgongd til privata ogn.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?

Lógaruppskotið hevur ikki aðrar avleiðingar.

2.17. Yvirlit yvir avleiðingarnar av uppskotinum

	Fyri landið ella landsmyndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss ella øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggjarligar ella búskaparligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Nei	Nei
Umsitingarligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Nei	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

Til § 1

Lógin fevnir um persón við týðandi sálarligum virkistarni. Týðandi sálarligt virkistarn kann stava frá ymsum lívsstöðum, eitt nú menningartarni, sjúku og seinheilaskaða. Hugtakið ‘týðandi sálarligt virkistarn’ er trupult at greina til fulnar. Sigast kann, at hugtakið viðger sambandið millum sálarliga virkistarnið og móguleikarnar hjá persóninum í samfelagnum, ið hann er ein partur av. Tað vil siga, at sálarliga virkistarnið, alt eftir hvussu meint persónurin er raktur, er avgerandi fyri, hvussu nógva hjálp viðkomandi hevur tørv á fyri, eftir førimumi, at vera ein partur av samfelagnum. At krav er um, at persónurin skal hava sálarligt virkistarn, merkir, at persónurin er visiteraður til at fáa tænastur frá tí almenna, ið kompensera fyri hansara virkistarni.

Fyri myndugleikan, ið varðar av persóninum, er tað ein skylda at forða fyri umsorganarsviki. Umsorganarskyldan er ásett í lóg. Umsorganarskyldan er grundarlagið fyri at geva neyðuga røkt og umsorgan til persónar, ið ikki hava førleika at skilja, hvat eitt samtykki merkir. Vavið av umsorganarskylduni er grundað á myndugleikans meting av tørvinum hjá viðkomandi fyri hjálp, sjálvsavgerðarrættinum, sosiala tryggleikanum og tign.

Umsorganarskyldan ger, at myndugleikin kann veita hjálp til teir persónar við týðandi sálarligum virkistarni, ið ikki kunnu taka sær av sínum egnu viðurskiftum.

Sum høvuðsregla eigur hjálp og umsorgan einans at verða veitt, um persónurin samtykkir at fáa hjálp og umsorgan.

Eitt gildugt samtykki merkir:

- Eitt týðiligt samtykki, har tað greitt kemur til sjóndar, at persónurin skilir, hvat er á vási.
- Eitt ósagt samtykki, har tekin og atburður hjá persóninum mugu tulkast sum eitt samtykki.

Sambært hesi lóg kann umsorganarskyldan fremjast við at nýta tvingsil, um mett verður, at eingin onnur loysn finst. Tað merkir í summum førum, at hóast persónurin kann sigast at vera førur fyri at geva eitt samtykki, kann vandin fyri umsorganarsviki og persónsskaða gera, at neyðugt er at nýta tvingsil til tess at halda umsorganarskylduna.

Lógin fevnir eisini í ávísan mun um børn og ung, ið eru fevnd av lógtingslóg um barnavernd. Mett verður, at tørvur er á, at heimildin fyri bráðfeingis inntrivum í § 7 og heimildin fyri at hava eftirlit við og forða nýtsluni av telefon og interneti er viðkomandi fyri bæði børn og ung, ið eru partur av vælfærlógini og barnaverndarlógini, har viðurskiftini eru meinlík.

Til § 2

Allýsingar, ið skulu nágreina, hvat hugsa verður um, tá ymisk heiti verða nýtt í hesum lógaruppskoti.

Heldur enn at nýta orðingina ‘*tvingsil og onnur inntriv í sjálvsavgerðarrættin sambært hesari lóg*’ verður eitt savnandi heitið fyri tað sama nýtt: ‘*Inntriv*’

‘*Myndugleiki*’ er Almannaverkið, Tórshavnar kommunu ella eitt av kommunalu samstørvunum kring landið.

Almannaverkið er eisini myndugleiki í mun til teir sjálvsognarstovnar, ið virka og veita tænastr sambært vælferðarlógini.

‘Leiðsla’ er leiðsla á eitt nú sambýlum og stovnum, ið skipað eru undir Almannaverkinum ella sjálvsognarstovnum. Umframt leiðsla á eitt nú sambýlum og ellis- og røktarheimum, ið eru skipað undir Tórshavnar kommunu og kommunalu samstørvunum kring landið.

‘Starvsfólk’ er øll starvsfólk, ið starvast á eitt nú sambýlum og stovnum, ið skipaði eru undir Almannaverkinum ella sjálvsognarstovnum. Umframt øll starvsfólk á eitt nú sambýlum og ellis- og røktarheimum, ið eru skipað undir Tórshavnar kommunu og kommunalu samstørvunum kring landið.

‘Bústaður’ merkir privat heim, bútilboð og býli.

‘Bútilboð’ er eitt samdøgursbútilboð, ið er skipað undir Almannaverkinum ella sjálvsognarstovnum ella undir Tórshavnar kommunu ella kommunalu samstørvunum kring landið.

‘Dagtilboð’ eru dagtilboð, eitt nú verkhus og vard verkstøð, ið eru skipað sambært vælferðarlógini, lógtingslóg um heimatænastu, eldrarøkt v.m ella lógtingslóg um barnavernd.

‘Býli’ er skipað eins og *‘Bútilboð’*, men verður hugsað sum ein avmarkaður bústaður í einum bútilboði, t.d. eitt kamar í einum bútilboði við nógvum kømrum ella ein sjálvstøðug íbúð í einum bútilboði við nógvum íbúðum.

‘Avvarðandi’ Hugtakið avvarðandi fevnir breitt og merkir maki, foreldur, verji, systkin, børn ella onnur, ið hava tætt tilknýti til persónin. Avvarðandi kann vera ein persónur, ið persónurin ynskir at varða av sínum áhugamálum uttan at vera verji, t.d. ein vitjanarvinur ella ein persónur, ið hevur umsorgan fyri viðkomandi persóni, t.d. ein granni. Í hesum høpi kann myndugleikin meta, um ítøkilga tilknýti er tætt.

Til § 3

Greitt verður frá teimum aðaltættum, ið alt lógaruppskotið byggir á. Áðrenn inntriv verða umhugsað, eigur myndugleikin at taka støðu til hesar tættir og í hvønn mun, sleppast kann undan at gera inntriv, ella at nýtslan av inntrivi er so varlig, sum til ber.

Inntriv skulu einans nýtast sum seinasti útvegur hjá einum myndugleika og teimum starvsfólkum, ið eru um persónin. Áðrenn inntriv verða umhugsað, skulu starvsfólk hava gjørt tað, ið tey eru ment at veita umsorgan, røkt og sosialnámsfrøðiligan stuðul í vanligu útinningini av teirra arbeiði. Tá hetta ikki strekkir til, kunnu inntriv umhugsast.

Persónurin skal altíð hava fingið høvi at medvirka av egnum ávum, áðrenn inntriv verður sett í verk. Hetta merkir, at í mun til fatanarlíga førleikan hjá viðkomandi persóni, skulu starvsfólk gera tað, ið tey kunnu til tess at fáa persónin at medvirka av egnum ávum. Hetta kann gerast við orðum og talu, við at vísa viðkomandi á veg ella við at nýta aðrar snildir, ið ikki bera brá av tvingsli.

Til ber ikki hjá starvsfólki at seta inntriv í verk, ið ikki eru heimilað í hesum lógaruppskoti. Tað vil siga, at starvsfólk ikki kunnu seta inntriv í verk, ið tvingsilsnevndin eigur at góðkenna fyrst, og starvsfólk kunnu ei heldur seta í verk inntriv, ið eru ætlað til bráðfeingis vandastøður, um ítøkilga støðan hvørki er bráðfeingis ella vandamikil.

Neyðugt er eisini, at inntrivið samsvarar við tørvin at loysa stöðuna. Kann stöðan loysast á ein linari hátt, er ekki neyðugt at seta í verk eitt meiri umfatandi inntriv. Hettar nevnist, meginreglan um minsta inntriv. Sum dømi kann nevnast, at um ávaringar og peilingarskipan er nøktandi, er ekki neyðugt eisini at halda persóni aftur á bústaði.

Ásett er eisini, at inntrivið skal setast í verk á mest varliga hátt. Tað merkir, at starvsfólk skulu gera sítt til, at persónurin merkir sum minst til inntrivið. Sum dømi kann nevnast, at um persónur verður hildin fastur í einari bráðfeingis og vandamiklari stöðu, skal endamálið vera at sissa persónin, heldur enn, at endamálið er at halda honum fóstum, uttan mun til um sinnisstöðan batnar ella ei.

Inntriv skulu ongantíð vara longur enn neyðugt. Tað merkir, at ein ávaringar- og peilingarskipan ikki nýtist at vera aktiv, um persónurin ikki longur gongur á vandaleið. T.d. um persónurin einans gongur eina tryggja leið, har starvsfólk kunnu hava eyguni við honum.

Til § 4

Landsstýrismaðurin setir eina tvingsilsnevnd at góðkenna inntriv, ið ásett eru í lógaruppskotinum.

Avgerðir, tiknar av tvingsilsnevndini, eru endaligar og kunnu ikki kærast til ein annan fyrisitingarligan myndugleika. Tað vil siga, at um partarnir ynskja at leggja málið fyri ein hægri myndugleika, mugu teir leggja málið fyri rættin.

Fyri at rættartrygdin hjá persónum og starvsfólki er tryggjað, verður mett, at tað er neyðugt, at ein óheft tvingsilsnevnd, samansett av fakfólki, og sum er fyri alt landið, tekur avgerð um góðkenning av inntrivum sambært hesi lóg.

At nýta tvingsil er altíð eitt álvarsligt stig at taka. Eitt stig, ið trívir inn í grundleggjandi rættindi hjá persóninum. Rættindi, ið njóta verju bæði í Evropiska Mannarættindinasáttmálanum og Grundlógini. Neyðugt er tískil, at tað er ein óheft nevnd, ið tekur stöðu til tilmæli um inntriv frá myndugleikanum. Nevndin skal hava neyðuga fakkunnleikan og røttu samansetingina soleiðis, at hon dugir at greina og lýsa málið frá fleiri fakligum sjónarvinklum og neyvt meta, um grundgevingarnar hjá myndugleikanum eru haldgóðar.

Tvingsilsnevndin er samansett við 5 limum: Tveimum lögfrøðingum, har tann eini er føddur formaður, einum lækna, einum námsfrøðingi og einum sjúkrarøktarfrøðingi. Varalimir verða valdir samsvarandi.

Mett verður, at tað er neyðugt, at ein lögfrøðingur er formaður í tvingsilsnevndini. Hugsað verður um ein sakførara ella ein lögfrøðing við drúgvum royndum innan fyrisitingina, ella annað lögfrøðiligt starv. Haraftrat er neyðugt við einum lögfrøðingi afturat, tá hugsað verður um, at málini grundleggjandi snúgva seg um rættartrygd.

Við ‘*lækni*’ verður hugsað um ein lækna, ið hevur kunnleika til og royndir at arbeiða við persónum, ið hava tey sálarligu virkistarn, ið persónar, ið eru fevndir av hesi lóg, hava. Viðkomandi lækni kann eitt nú starvast innan psykiatriska økið.

Við ‘*námsfrøðingur*’ verður hugsað um ein námsfrøðing, ið hevur stóran kunnleika ella drúgvar royndir at arbeiða við persónum, ið eru fevndir av hesi lóg. Eitt nú innan Almannaverkið ella eldraøkið.

Við ‘*sjúkrarøktarfrøðingur*’ verður hugsað um ein sjúkrarøktarfrøðing, ið hevur stóran kunnleika ella drúgvur royndir at arbeiða við persónum, ið eru fevndir av hesi lóg. Eitt nú innan Almannaverkið ella eldraøkið.

Føroya Kærustovnur verður skrivstova hjá tvingsilsnevndini og heldur allar útreiðslur, ið stava frá virksemlu nevdarinnar.

Heimild er hjá tvingsilsnevndini at útvega sær serkøna hjálp í málum, har tættir skulu lýsast og greinast, ið nevndin ikki metir seg vera førar fyri einsamalla.

Tvingsilsnevndin skal eftir áheitan ella kann av sínum eintingum lata avvarðandi, umboð fyri myndugleikan ella persónin sjálfan, um hettar letur seg gera, siga fram sína áskoðan munnliga fyri tvingsilsnevndini. Hettar er t.d. í málum, har persónurin er yngri enn 18 ára gamal, og serlig atlit mugu takast til foreldrinu og hoyra teirra áskoðan.

Ásett er eitt mark fyri málsviðgerðartíðini hjá nevndini. Markið er ávíkavist 6 og 29 dagar eftir, at tilmæli frá myndugleikanum er móttikið.

Til § 5

Myndugleikin kann, um tað verður mettt neyðugt, boðsenda lögregluni at hjálpa við at útinna eina avgerð sambært hesari lóg. Tað er eingin treyt, at persónurin skal hava gjørt kropsliga mótstøðu ella nýtt harðskap, áðrenn lögreglan kann boðsendast. Vitan um áður framdan harðskap ella møguligar vandastøður í sambandi við persónin er nóg mikið grundarlag hjá myndugleikanum at meta, at neyðugt er at boðsenda lögregluni at vera við til at útinna eina avgerð um inntriv. Talan er eitt nú um, tá persónur skal flyta frá bústaði sínum, og myndugleikin ikki kann borga fyri trygdini hjá teimum starvsfólki, ið skulu hjálpa við at flyta hann, ella trygdini hjá persóninum sjálvum. Talan kann eisini vera um støður, har starvsfólk skal kanna býli hjá persóni ísv. trygd og skilhald.

Tá talan er um planløgð inntriv, er tað leiðslan, sum í roynd og veru boðsendir lögregluni. Er støðan hinvegin bráðfeingis, er onki krav um ávísa mannagongd. Tá verður lögreglan boðsend av starvsfólki ella øðrum.

Til § 6

Myndugleikin kann leggja tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at nýta ávaringar- og peilingarskipan til persón við týðandi sálarligum virkistarni, ið ikki samtykkir, at myndugleikin kann nýta hesa skipan.

Myndugleikin leggur tilmæli fyri nevdina, um myndugleikin metir, at persónurin kann koma sær sjálvum ella øðrum í vanda, og at hesin vandin er so mikið ítøkiligur, at neyðugt er hjá myndugleikanum at hava hesa heimild.

Hetta merkir, at myndugleikin skal hava vitan og kunnleika til lívsviðurskiftini hjá viðkomandi persóni, og at myndugleikin við hesari vitan kann meta um sannlíkindini fyri, at persónurin kann koma sær sjálvum ella øðrum í vanda vegna sín vantandi førleika at ferðast einsamallur úti. T.d. at persónurin vantar førleika at leggja upp fyri bilaferðslu, ikki dugir at meta um landafrøðilig viðurskifti ella ikki fær mettt um veður og vind. Nakað, ið kann føra við sær, at persónurin renir seg í ófæri, verður yvirkoyrdur, frystir í hel ella á annan hátt setir lív og heilsu hjá sær sjálvum í vanda.

Vandin skal berast saman við sálarliga virkistarninum hjá viðkomandi, og vandin skal verða ítökiligur, skilt á tann hátt, at viðurskiftini í einstaka førinum gera tað neyðugt. Tað er ikki nøktandi, at vandin er møguligur. Myndugleikin skal hava eina vitan um, at persónurin søkir at úthurðini ella oftani fer frá bústaðnum og kemur sær sjálvum í vanda. T.d. er ikki vandi á ferð, um persónurin einans fer út og gongur í grannalagnum, har viðurskiftini eru lutfalsliga trygg. Plagar persónurin hinvegin at ferðast í einum øki, har ferðslan er tung, kann hann skjótari koma sær sjálvum í vanda. Sama er galdandi, um økið landafrøðiliga er soleiðis háttað, at persónurin kann detta oman, drukna o.a. Eisini veður og vindur hava eina ávirkan á metingina, um vandi er á ferð.

Galdandi fyri persónar, ið hava eina demenssjúku, ið er í menning og gongur afturá – t.v.s. at sjúkan versnar og harvið fatanarligi førleikin hjá persóninum - er heimild hjá leiðsluni at seta ávaringar- og peilingarskipan í verk, uttan so at persónurin setir seg upp ímóti hesum. Tað merkir, at um persónurin ikki letur við seg koma, ber til hjá leiðsluni at seta ávaringar- og peilingarskipan á viðkomandi. Endamálið er at tryggja persóninum rásarúm at ferðast tryggur, hóast sína versnandi sjúku. Um persónurin setir seg ímóti, skal avgerðin leggjast fyri tvingsilsnevndina, og tvingsilsnevndin hevur í hesum føri møguleika at gera inntrivið óavmarkað í tíð, vegna tað, at sjúkan einans fer at versna um sálarligu støðuna hjá persóninum.

Eftir at myndugleikin hevur fingið góðkent tilmæli um at seta ávaringar- og peilingarskipan á ein persón, hevur myndugleikin møguleika fyri at gera avtalu við avvarðandi um at hava ávaringar- og peilingarskipanina um hendi, um hettar verður mett hóskaði í mun til støðuna hjá persóninum og umstøðurnar annars. Tað er t.d., um persónurin býr heima við hús, og tað er hóskaði og ráðiligt at lata avvarðandi ráða yvir ávaringar- og peilingarskipanini, tí at tey búleikast tætt við hjá persóninum og hava møguleika fyri at bera skjótt at, um ávaringin ljóðar.

Til § 7

Myndugleikin kann leggja tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at nýta serliga hurðarupplatingarskipan til persón við týðandi sálarligum virkistarni, ið ikki samtykkir til, at myndugleikin kann nýta hesa skipan.

Serlig hurðarupplatingarskipan kann nýtast, um hon kann forða fyri, at persónur kemur sær sjálvum í vanda ella øðrum í vanda. Metingin av vandanum er tann sama, sum tá metast skal um vandan í mun til ávaringar- og peilingarskipan, samanber § 6.

Ásett er, at í mun til meginregluna um minsta inntriv, skal persónurin hava fingið ávaringar- og peilingarskipan roynda, áðrenn møguleikin við serligari hurðupplatingarskipan kann roynast. Tað vil siga, at ávaringar- og peilingarskipan er roynd í verki, men hevur ikki eydnast so væl í mun til støðuna hjá viðkomandi persóni.

Verður serlig hurðarupplatingarskipan sett í verk, er tað eitt krav, at aðrir persónar, ið verða nervaðir av hesi skipan, verða lærdir at nýta hana ella fáa hjálp at nýta hana. Um ikki, er talan um óheimilaða frælsistøku.

Til § 8

Í bráðfeingis stöðum, har vandi er á ferð, kunnu starvsfólk halda persóni fóstum og fœra hann í annað ólæst tilhaldsrúm. Starvsfólk taka avgerðina um at halda persóninum fóstum. Ilt er at geva dœmir, ið til fulnar lýsa tær stœður, ið eru at meta sum bráðfeingis og vandamiklar. Tó er tað ein treyt, at talan skal ikki vera um ein møguligan vanda. Vandin skal vera ítøkiligur, og vandi skal vera fyri, at persónurin ger skaða á seg sjálvan ella onnur, t.d. við at kasta við tungum lutum, sláa ella sparka. Geyl og róp einans er ikki nóg mikið til, at viðkomandi kann haldast fastur.

Er stœðan so mikið vandamikil, at stœðan ikki kann loysast við at halda persóninum fóstum ella flyta hann í annað ólæst tilhaldsrúm, er møguleiki fyri, at persónurin verður fluttur í eitt tilhaldsrúm, ið verður læst. Galdandi er tá, at tilhaldsrúmi skal verða egnað at hýsa persóninum. T.d. skal tilhaldsrúmi ikki hava lutir o.a. ið persónurin kann nýta at gera skaða á seg sjálvan. Harafrat skal persónurin vera undir stœðugum eftirliti so leingi, hann er staddur í tilhaldsrúminum. Tilhaldsrúmið skal vera egnað í mun til eftirlitið. T.v.s., at avvarðandi starvsfólk skulu stœðugt kunna síggja persónin, meðan hann er læstur inni, og hava møguleika at práta við hann. Persónur skal sum meginregla ikki vera læstur inni longur enn 1 tíma hvørja ferð.

Starvsfólk hava møguleika í bráðfeingis stœðum at halda persóni fóstum ella fœra hann í annað ólæst tilhaldsrúm, um hann oyðileggur lutir, ið ikki eru hansara egnu, ella ger stóran materiellan skaða. Til ber ikki at halda persóni fóstum vegna ein møguligan vanda. Vandin skal vera ítøkiligur. T.d. um persónurin tekur um eitt stjónvarp við tí fyri eyga at koppa ella kasta tað ella tveitur ella ætlar at tveita lutir, ið ikki eru hansara egnu.

Starvsfólk kunnu harafrat í bráðfeingis stœðum fœra persón aftur á bústaðin. T.d. um ein persónur, yngri enn 18 ár, er rýmdur uttan jakka frá einum bútilboði í kulda og kava, ella ein eldri persónur við demenssjúku er farin heimanífrá út á alfaraveg á náttartíð og er bæði til vanda fyri seg sjálvan og fólk, ið ferðast í bili. Í slíkum stœðum kann gerast neyðugt at boðsenda løgregluni, m.a. vísandi til § 5.

Til § 9

Starvsfólk kunnu vísa persóni á leið (guidning). Talan er ikki um eitt inntriv, men við at áseta heimildina beinleiðis í lógina, ber til at vísa á, at tað er ein góðtíkin máti at fremja umsorganarskylduna.

At vísa persóni á leið kann forða fyri, at ein stœða mennist til eina vandastœðu, har neyðugt er at halda persóni fóstum sambært § 7. Talan er um, at starvsfólk, uttan at gera inntriv, fœra ella vísa persónin á leið við lættari handarørslu og varligari talu. Talan kann vera um, at persónur verður vístur á leið innar, um veðrið byrjar at hátta sær illa, ella at persónur verður vístur á leið, um hann byrjar at gera seg inn á aðrar persónar við ókvæmisorðum.

Til § 10

Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingilsnevndina um at halda persóni við týðandi sálarligum virkistarni, ið ikki samtykkir til, at myndugleikin kann røkja sína umsorganarskyldu í sambandi við halda reinfœri og nøkta grundleggjandi tørvin hjá persóninum. Talan er eitt nú um stœður, har persónurin fær klipt hár, negl, busta tenn, vaska hœvur og kropp o.a. Talan skal vera um eitt ófrávikiligt neyðsyn. Tað vil siga, at persónurin er

í vanda fyri at fella í órøkt. Sjálvsavgerðarrætturin hjá viðkomandi skal tó altíð virðast, og tískil er tað avgerandi at finna eina javnvág millum, nær viðurskiftini eru soleiðis, at umsorganarskyldan eigur at taka yvir sjálvsavgerðarrættin.

Havandi í huga, at trupult er at geva fullkomna mynd av teimum viðurskiftum, ið gera seg galdandi í mun til hesar støður, er heimilað landsstýrismanninum at áseta nærri reglur um støður, ið snúgv seg um reinføri og grundleggjandi tørv persónsins. Reglur, ið kunnu veita eina neyvvari skipan av javnvágini millum sjálvsavgerðarrættin og umsorganarskylduna.

Til § 11

Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at halda persóni við týðandi sálarligum virkistarni aftur á bústaðnum ella føra hann heim á bústaðin um hann kemur sær sjálvum ella øðrum í vanda, tað er heilt neyðugt at halda honum aftur ella føra hann heim, og støðan ikki kann loysast einans við ávaringar- og peilingarskipan ella serligari hurðarupplatingarskipan.

Metingin av vandanum er tann sama, sum tá metast skal um vandan í mun til ávaringar- og peilingarskipan. Ávaringar- og peilingarskipan kann t.d. nýtast samstundis, sum inntrivið at halda persóni aftur á bústaðnum og føra hann heim á bústaðin er góðkent. Neyðugt er ikki, at støðan skal vera bráðfeingis. T.d. kann persónurin fyrast heim, hóast hann ikki er í einari bráðfeingis vandastøðu, men meiri einari sannlíkari vandastøðu. Fleiri bráðfeingis støður eiga at føra til, at myndugleikin leggur tilmæli sambært § 11 fyri tvingsilsnevndina.

Haraftrat kann inntriv góðkennast, ið loyvur Almannaverkinum at halda einum persóni, yngri enn 18 ár, aftur á einum bútilboði ella býli, tá inntrivið er neyðugt við atliti at sosialnámsfrøðiligu viðgerðini, og tað er eyðsýndur vandi fyri álvarsomum skaða á heilsu og menning hjá persóninum. Sum dømi kann nevast, um ein 14 ára gamal drongur javnan stingur av frá bútilboðnum at rúsa seg við rúsevnum ella rúsdrekka. Menning og heilsa kann fevna um ymsar støður. Eitt nú kann ein støða vera, at ungi persónurin við sínum atburði fær slík menningar afturstig, at hann er í vanda fyri at vanrøkja sína skúlagongd ella missa sítt arbeiði.

Til § 12

Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at nýta klædnaselar til persón við týðandi sálarligum virkistarni.

Inntrivið má einans nýtast, tá vandi er fyri, at persónurin kann detta og gera skaða á seg sjálvum, t.d. bróta bein, fáa skallabrot, heilaskjálvta ella leysar tenn.

Verjan snýr seg um at spenna persónin fastan til ein koyristól, song, vesi o.a. við bleytum klædnaselum.

Klædnaselarnir skulu bara nýtast til tess at styðja móti falli og ikki við tí endamáli at avmarka flytføri hjá persóninum, um persónurin eitt nú er ótryggur, ágangandi, friðleysur ella móður. Eitt markamót til klædnaselar, er t.d. hjálmar og serhandskar, ið forða fyri sjálvoyðandi atburði, og ið eru fevndir av umsorganarskylduni – um tvingsil ikki er í spæl - og eru ikki at rokna sum inntriv sambært hesi lóg.

Til § 13

Skipað verður í hesari áseting fyri, nær persónur, ið setir seg upp ímóti einari flyting, ella ið vantar førleikan at geva eitt gildugt samtykki, skal flyta á eitt bútilboð, ið er skipað sambært vælferðarlógini ella lögtingslóg um heimatænastu, eldrarøkt v.m.

Talan kann bæði verða um persón, ið býr heima í egnum bústaði ella býr í einum bútilboði.

Flytingin skal vera mett neyðug til tess, at persónurin kann fáa neyðugu hjálpina, tá hon ikki kann gevast har, hann býr. Av tí at inntriv av hesum slagi er eitt sera álvarsligt stig, skal myndugleikin vísa á, at til ber ikki at broyta bústaðin, t.d. við innrætting ella at veita stuðul, røkt ella onnur tilboð um tænastr, ið kunnu bøta um støðuna, soleiðis at persónurin kann verða verandi í sínum bústaði.

Tað er ein treyt, at persónurin kann koma sær sjálvum í vanda, t.d. um persónurin hevur lyndi til at gloyma at slökkja kertiljós ella komfýr, ella hevur ein sjálvoyðandi atburð.

Vandin skal vera ítøkiligur og ikki einans møguligur. Sannlíkindi skulu vera fyri, at alt annað enn ein flyting er at meta sum skilaleyst og ikki í samráði við umsorganarskylduna. Nær tað er skilaleyst, er torført at áseta greitt í lógarteksti. Tó eru einstakar støður, har vandi er á ferð, ikki nøktandi. Talan skal vera um, at persónurin hevur mist evnini at halda hús sum ein vanligur sambæriligur persónur, at persónurin í royndini at halda hús, javnt og samt kemur sær í vandamiklar støður, og at umsorganarskyldan ikki kann fremjast til fulnar undir teimum givnu umstøðunum.

Metingin hjá myndugleikanum skal eisini ætla um makan ella onnur avvarðandi, ið búgva saman við persóninum. Talan kann t.d. vera um, at persónurin ikki vil, ella er førur fyri at taka móti hjálp ella vegleiðing frá sínum maka, og støðan av tí orsök skjótt gerst ótolandi.

Hevur persónurin eina demenssjuku, ið stendur við og versnar, eru krøvini linari til nær flyting kann fremjast. Tá talan er um ein alsamt versnandi fatanarligan førleika, er ein flyting ein óundankomandi og sannlík sannroynd einaferð í framtíðini. Um mett verður, at umsorganarskyldan ikki kann veitast til fulnar, har persónurin býr, og at tað er mest hóskandi fyri umsorganina at hann flytur, kann myndugleikin leggja eitt tilmæli fyri tvingsilsnevndina um tað. Krav er ikki um vandastøður ella skilaloysi, men hinvegin um hvørt tænastr, ið hann hevur tørv á, skynsamt kann veitast á bústaðnum ella á einum bútilboði. Sum dømi er ein demenssjúkur persónur, har sjúkan ikki enn hevur elvt til, at hann hevur mist evnini at halda hús og kemur sær í vandastøður, men har húsarhaldið og lívskorini eru ávirkað á ein sovorðnan hátt, ið gevur myndugleikanum høvi at umhugsa aðrar loysnir – oftast í samráð og semju við makan hjá viðkomandi.

Haraftrat er møguleiki fyri at flyta ein persón, ið hevur fingið eitt egnað bútilboð at búgva í, men har viðurskifti eru, ið gera, at hann skal flyta á eitt annað bútilboð, t.d. um familja og maki eru flutt í eina aðra bygd, og at ein flyting av hesum persóni til hesa bygd, er tilhansara egna besta. Til tess at finna útav 'egna besta' er neyðugt hjá starvsfólki og leiðslu at meta um støðuna saman við teimum avvarðandi.

Til § 14

Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at flyta ein persón, ið hevur týðandi sálarligt virkistarn, frá einum bútilboði til eitt annað eignað bútilboð, t.d. eitt bútilboð, ið er skipað sum ein tryggjað búfyriskipan.

Endamálið við flytingini er, at myndugleikin hevur ein móguleika at fyribygja harðskapi, hóttanum og serliga vandamiklum støðum, tá allar aðrar loysnir eru royndar uttan úrslit.

Metingin tekur støði í vandanum og teimum hóttanum, ið persónurin orðar. At tað skal verða skilaleyst at lata hann verða búgvandi og viðurskiftini gera tað neyðugt merkir, at vandin er ítøkiligur og álvarsligur. T.d. at persónurin nýtir sovordnan harðskap ella hóttir við harðskapi, ið er eignaður til, at starvsfólk og onnur búfólk kenna, at lív og heilsa er í vanda. Einstakir harðskaps tilburðir eru ikki nøktandi til tess at nýta hesa áseting. Haraftrat skal kunna vísast á, at tann bústaðurin, ið viðkomandi eftir ætlan skal flytast á, er betur eignaður til tørvin hjá persóninum.

Til § 15

Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um, at myndugleikin kann hava eftirlit við nýtsluni av telefon og interneti hjá persóni, ið býr í einum bútilboði.

Myndugleikin leggur eisini tilmæli fyri tvingsilsnevndina um at forða fyri, heilt ella partvíst, at persónur, ið býr í einum bútilboðið, fær atgongd til internet ella telefon.

Myndugleikin skal fyrst royna móguleikan at hava eftirlit, áðrenn móguleikin fyri at forða nýtsluni verður royndur.

Ásetingin er galdandi fyri persónar, ið hava fingið dóm ella eru yngri enn 18 ár.

Tvingsilsnevndin hevur heimild, uttan rættarúrskurð, at góðkenna tilmæli hjá myndugleikanum um inntriv.

Eina treytin fyri at nýta móguleikan er, at tað er neyðugt í mun til trygd og skilhald á bústaðnum, undir hesum at tálma ella tarna brotsverki.

Dømi: Persónur hevur samband við ein persón umvegis internet ella telefon, við tí fyri eyga, at fáa til vega og selja ólóglig rúsevni.

Dømi: Persónur roynir umvegis internet ella telefon at koma í samband við ómyndugar persónar við ætlanum um kynsliga samveru.

Dømi: Persónur nýtir telefon ella internet til at gera seg inn á annan persón í bútilboðnum á ein hátt, ið kann seta heilsuna hjá viðkomandi persóni í vanda.

Hin treytin er – ið ikki er treytað av fyrru treytini – at eyðsýndur vandi er fyri álvarsomum skaða á barnsins heilsu ella menning við atliti at sosialnámsfrøðiligu viðgerðini

Dømi: Um kvinna, yngri enn 18 ár, samskiftir við eldri mannfólk við tí fyri eyga at selja kynsligar tænaastur.

Dømi: Um maður, yngri enn 18 ár, samskiftir við annan persón um at fáa til vega ólóglig rúsevni.

Um støðan er mett bráðfeingis, kann avvarðandi leiðsla í heilt serligum føri taka eina fyribils avgerð um at hava eftirlit við ella forða fyri atgongdini til internet ella telefon.

Dømi: Vandí er fyri, at eitt týðandi brotsverk annars verður útint innan fyri eitt stutt tíðarbil – ofta er talan um, at persónur verður tikin á búri.

Dømi: Vandí er fyri, at persónur, við at nýta internet ella telefon at hótta og gera seg inn á annan persón, setir heilsuna hjá hesum persóni í bráðfeingis vanda.

Til § 16

Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um, at myndugleikin kann fremja kanning av ognarlutum og býli hjá persóni, ið hevur fingið dóm og býr í bútilboði.

Treytin er, at kanningin skal vera neyðug í mun til trygd og skilhald, undir hesum at tálma ella tarna brotsverki.

Dømi: Um myndugleikin hevur orsök at halda, at ein persónur, ið er dømdur fyri eldáseting, hevur eldfima vesku og fleiri eskjur av sváulpinum í býlinum.

Starvsfólk hava møguleika at kanna býli, klæðir, taskur og aðrar ognarlutir hjá viðkomandi við tí fyri eyga at kanna, um persónurin hevur vápn, sváulpinnar, borðknívar, reip ella annað, ið kann seta trygd og skilhald í vanda ella vera amboð til brotsverk.

Kanningin skal fremjast av tveimum avvarðandi starvsfólkum, og heimild er ikki hjá starvsfólkunum at nýta tvingsil til tess at fáa framt kanningina. Um persónurin setir seg ímóti, ber til hjá leiðsluni at boðsenda lögreluni at fremja kanningina.

Um støðan ikki kann bíða, kann inntrivið setast í verk fyribils, møguliga við hjálp frá lögreluni. Hettar er t.d. um starvsfólk gerast varug við, at ein persónur, ið hevur dóm fyri eldáseting, hevur fleiri eskjur av sváulpinum í sínum býli.

Til § 17

Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina um, at myndugleikin kann leggja hald á ognarlutir, ið persónur, ið hevur fingið dóm og býr í bútilboði, hevur í síni varðveitslu.

Myndugleikin metir støðuna á sama hátt, ið lýst er omanfyri viðvíkjandi § 16.

Dømi: Myndugleikin kann fáa heimild at leggja hald á teldu hjá persóni, ið er forðaður í at nýta internetið sambært § 15, um treytirnar fyri hesum eru loknar.

Dømi: Myndugeikin kann fáa heimild at leggja hald á sváulpinnar og eldfima vesku hjá persóni, um treytirnar fyri hesum eru loknar.

Um støðan ikki kann bíða, kann inntrivið setast í verk fyribils. Um t.d. mett verður, at vandí annars er fyri, at persónur, sum í døminum omanfyri, fer at seta eld á býli hjá sær.

Til § 18

Myndugleikin leggur tilmæli fyri tvingsilsnevndina, um at myndugleikin kann læsa býli um náttina hjá persóni, ið hevur fingið dóm og býr í bútilboði.

Inntrivið er viðkomandi um persónur við dómi býr á einum bústaði, ið ikki er ein tryggjað búfyriskipan.

Tað er eitt krav fyri at nýta inntrivið, at tað er sannlíkt at persónurin annars rýmir av bútilboðnum. Allar treytirnar í § 18, stk.1, nr. 1– 5 skulu vera loknar, áðrenn inntrivið kann setast í verk.

Regluligt eftirlit merkir, at tað ikki er neyðugt, at sitandi vakt er uttan fyri hurðina hjá viðkomandi.

Um støðan ikki kann bíða, kann inntrivið í heilt serligum føri setast í verk fyribils. Tá skal vandin fyri, at viðkomandi rýmir, vera hóttandi og ítøkiligur, t.v.s. ikki bara ein hugsaður vandi.

Til § 19

Áseting um hvat tilmæli til tvingsilsnevndini skal innihalda.

Greiðast skal frá grundarlagnum, t.v.s., at myndugleikin skal vísa á tey viðurskifti, ið gera tað neyðugt at seta inntriv í verk. Myndugleikin hevur ábyrgd av at lýsa málið út í æsir, til tess at tvingsilsnevndini ikki tørvar at koma afturum aftur, tá avgerðin skal viðgerast.

Neyðugt er, at myndugleikin við læknaváttan o.tíl. veitir prógv fyri sálarliga virkistarninum hjá viðkomandi.

Eisini skal greiðast frá, hvat myndugleikin hevur gjørt, áðrenn avgerð um at leggja tilmæli um inntriv varð tikin. T.v.s., at vísast kann á, hvussu tænan er skipað áðrenn, og hvat fyri tænanu hann hevur fingið.

Haraftrat hevur persónurin, verji hansara og hansara avvarðandi móguleika at viðmerkja ætlaða inntrivið.

Um inntrivið er fevnt av §§ 12 ella 13, skal eisini greiðast frá, hvussu nýggi bústaðurin er innrættaður, og hvussu myndugleikin metir, at nýggi bústaðurin framhaldandi fær veitt neyðugu tænanuna til persónin.

Til § 20

Tekur avvarðandi leiðsla eina fyribils avgerð, har hetta er heimilað í lógini, er ásett, at leiðslan í seinasta lagi dagin eftir skal boða myndugleikanum, t.e. Almannaherkinum ella kommunala myndugleikanum frá um avgerðina. Myndugleikin skal í seinasta lagi 2 vikur eftir leggja tilmæli fyri tvingsilsnevndina at taka støðu til.

Til § 21

Galdandi fyri § 11, § 13, stk.1 og § 14 skal myndugleikin – t.e. Almannaherkið og kommunali myndugleikin, syrgja fyri, at persónurin fær hjálp frá advokati. Talan er í hesum førum um frælsistøku, ið er eitt álvarsligt inntriv í sjálvsavgerðarrættin hjá viðkomandi. Fyri rættartrygdina er hettar tískil ásett.

Almannaherkið ella kommunali myndugleikin rindar fyri advokatin.

Advokaturin kann seta sínar viðmerkingar á tilmælið hjá myndugleikanum, men hefur eisini móguleika at mæta í nevndini, um hann og hansara klientur hava ynski um tað.

Til § 22

Ásett er, at myndugleikin, t.e. Almannaverkið og kommunali myndugleikin, skal hava fráboðanir um øll inntriv – t.v.s hvussu ofta inntriv, ið eru heimilað sambært góðkenning, ella bráðfeingis inntriv - eru framd.

Fráboðanin skal gerast á serligt oyðublað og fráboðast seinast – ultimo – í hvørjum mánaði til myndugleikan, t.e. Almannaverkið ella kommunala myndugleikan.

Almannaverkið og kommunali myndugleikin skal tann 10. í hvørjum mánaði senda eitt samlað yvirlit yvir øll skrásett inntriv til tvingsilsnevndina. Hetta soleiðis, at tvingsilsnevndin altíð hevur eitt fult yvirlit yvir, hvussu nýtslan av inntrivum háttá seg í vavi og slagi.

Er talan um børn ella ung, yngri enn 18 ár, eru treytirnar strangari. Fráboðanin um skrásetta inntrivið skal vera myndugleikanum í hendi í seinasta lagi dagin eftir, at skrásetingin er framd. Myndugleikin skal boða foreldrum ella verja frá um skrásetta inntrivið í seinasta lagi dagin eftir, at myndugleikin hevur fingið fráboðanina.

Til § 23

Ásett er, at tær góðkenningar, ið tvingsilsnevndin gevur, hava eina avmarkaða gildistíð. Tað merkir, at myndugleikin í hesum tíðarskeiði hevur heimild – um tað verður mett neyðugt – at fremja góðkenda inntrivið. Uttan mun til góðkenningina, skal myndugleikin altíð meta um ítøkiligu støðuna og móguliga steðga við at nýta inntriv, hóast gildistíðin ikki er lokin.

Gildistíðin er ásett eftir, hvussu álvarsligt inntrivið er í mun til umsorganarskylduna, atliti at trygd og skilhaldi og atliti at heilsu og menning hjá persóni, yngri enn 18 ár.

Til § 24

Áseting um kærummyndugleika.

Avgerðir hjá tvingsilsnevndini kunnu ikki kærast til annan myndugleika og eru endaligar innan fyrisitingina.

Avgerðirnar hjá tvingsilsnevndini hava ikki steðgandi virknað, um tær verða lagdar fyri Føroya rætt.

Avgerðir, ið starvsfólk hava tikið sambært § 8, kunnu kærast til tvingsilsnevndina, ið síðani metir, um inntrivið var í samsvari við ítøkiligu bráðfeingisstøðuna.

Navn á stjórnarráði, dagfesting.

Navn á landsstýrismanni
landsstýrismaður

/ Navn á embætisfólki

Yvirlit yvir fylgiskjøl:

Fylgiskjal 1:

Fylgiskjal 2:

Fylgiskjal 3: